

BÖLÜM XIV: KALİTE, ÇEVRE ,GÜVENLİK

84. Kalite nedir, akreditasyon nedir?

Bir ürünün kalitesi; kullanıma uygunluğu ve ihtiyaçları karşılayan özelliklerinin toplamı olarak tanımlanabilir.

Bu yüzden, kalite yönetimi bir işletmenin müşterilerinin isteklerinin, ihtiyaçlarının belirlendiği ve karşılandığı güvencesini veren tüm faaliyetleridir. Müşterilerin ihtiyaçları zamanla değişebildiğinden, kalite ile ilgili gerekliliklerin de belli aralıklarla yeniden gözden geçirilmesi gerekebilir.

Küçük, orta ya da büyük ölçekli tüm işletmelerin rekabette kalite unsuruna verdikleri önem gittikçe artmaktadır. Bir müşteri bir ürünü satın aldığı anda o ürünün kullanımıyla, görüntüsüyle vb. ile ilgili beklentilere sahiptir. Eğer ürün müşterinin beklentilerine cevap veriyorsa, müşteri bu üründen memnun kalacak ve bu ürünü kaliteli diye tanımlayacaktır. Bu yüzden, bir ürünün kalitesi, onun müşterinin beklentilerine cevap verebilmesine bağlıdır diyebiliriz.

Bir ürünün kalitesi, bir satın alma kararında temel unsurdur. Alım yapan bir işletme / kuruluş siparişi vermeden önce tedarikçi tarafından sağlanacak ürünün istediği niteliklerde olup olmayacağını bilmek ister. Genellikle, alıcı firma tedarikçi firmadan ürün örnekleri ister ve bu örnekleri test ederek istenen özelliklere sahip olup olmadığını belirler.

Büyük alım firmaları ise, tedarikçi firmanın göndereceği ürünün hep aynı kalitede olabileceğinden emin olmak için, o firmaya kalite yönetim sistemlerini incelemek üzere teknik elemanlarını gönderirler. Bu durumda, bir işletmenin kalite sisteminin değerlendirilmesi hem subjektif hem de maliyetli olduğundan, evrensel olarak kabul görmüş bir kalite güvence sistemine ihtiyaç duyulmuştur.

Kalite sistemi geniş kapsamlı olmalı ve bir kuruluşun iç yönetimi ile ilgili gerekliliklere cevap verecek şekilde olmalıdır.

Uluslararası Standardizasyon Örgütü-ISO'nun kalite ile ilgili tanımlamaları aşağıda verilmektedir:

Kalite; bir ürünün belirli ihtiyaçları karşılamasıyla ilgili tüm özellikleridir.

Kalite politikası; bir kuruluşun kalite konusunda en üst yetkililerince belirlenmiş tüm eğilimleridir.

Kalite yönetimi; kalite politikasını, amaçlarını, sorumlulukları belirleyen ve bunları kalite sistemi içerisinde kalite planlaması, kalite kontrolü, kalite güvencesi ve kalitenin geliştirilmesi gibi yöntemlerle gerçekleştirmeye yönelik tüm yönetim faaliyetleridir.

Kalite güvencesi sistemi; kalite sistemi içinde yürütülen ve gerektiğinde ürünün kaliteyle ilgili tüm gereklilikleri yerine getirdiğini gösteren tüm planlı ve sistematik faaliyetleridir.

Kalite kontrolü; kaliteyle ilgili gerekliliklerin yerine getirilmesinde kullanılan tüm teknikler ve işlemlerdir.

Kalite döngüsü; ürün muayenesi, pazarlama, servis, pazar çalışmaları, ürün geliştirme, ürün mühendisliği, satın alma, üretim gibi ürün kalitesini etkileyen ve endüstriyel döngünün bir parçası olan tüm fonksiyonlar olarak tanımlanmaktadır.

Akreditasyon: Laboratuvarların, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesidir.

Türkiye’de akreditasyon konusunda en önemli gelişme, 4 Kasım 1999’da Resmi Gazete’de yayınlanan "Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" ile olmuştur. Bu kanun ile, laboratuvar, belgelendirme ve muayene hizmetlerini yürütecek yurtiçi ve yurtdışındaki kuruluşları akredite etmek, bu kuruluşların belirlenen ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyetlerde bulunmalarını ve bu suretle ürün/hizmet, sistem, personel ve laboratuvar belgelerinin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek amacıyla, merkezi Ankara’da olmak üzere Başbakanlıkla ilgili, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahip "Türk Akreditasyon Kurumu" (TÜRKA) kurulmuştur.

TÜRKA’nın görev ve yetkileri şunlardır:

- Kurum faaliyetleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak, akreditasyon ile ilgili gerekli kriter ve önlemleri belirlemek, bunları uygulamak ve gerektiğinde değiştirmek, düzeltmek ve yürürlükten kaldırmak
- Akredite edilmek üzere başvuruda bulunan; laboratuvar, ürün/hizmet, sistem, personel vb. belgelendirme konularında faaliyet gösteren özel ve/veya kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili standartlara ve kriterlere göre değerlendirmesini yapmak ve bu değerlendirme sonucunda kuruluşun akredite edilip edilmemesine karar vermek, akredite edilen kuruluşları izlemeye almak ve gerektiğinde geçici veya devamlı olarak akreditasyon kararını durdurmak ve bu alanlarda faaliyette bulunacak tüm kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak
- Akredite edilmiş kuruluşlarca düzenlenen işaret ve belgelerin kullanımını özendirici düzenlemeler yapmak
- Uluslararası, bölgesel ve diğer ülkelerin akreditasyon kuruluşları ile ilişkiler kurmak, işbirliğinde bulunmak

- Akreditasyon amacıyla başvuran kuruluşların müracaatının değerlendirilmesi ve akredite edilmesi ile ilgili olarak elde edilmiş bilgilerin gizliliğini sağlamak
- Akreditasyonun önemini ve kalite bilincini artırıcı faaliyette bulunmak
- Görev alanına giren konularda eğitim ve araştırma ve yayın faaliyetlerinde bulunmak
- Faaliyet alanına giren konularda hizmet satın almak
- Hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan taşınır ve taşınmaz mal satın almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek tesis etmek
- Faaliyet alanıyla ilgili diğer görevleri yerine getirmek

KAYNAKLAR

- Küçük ve Orta Ölçekli Bir Firmalar İçin Kalite El Kitabı Örneği / A. Naci Uğur - KOSGEB – 1997. MKEK Binası 9.Kat 06330 Tandoğan ANKARA Tel: (312) 2128190 Faks: (312) 2122508 İnternet: <http://www.kosgeb.gov.tr>
- Toplam Kalite Kontrol – Kaouru Ishikawa – KALDER. Centrum İş Merkezi Aydınevler Sanayi Cad. No:3 34854 Küçükyalı, Maltepe, İstanbul. Tel:(216)5184284 Faks:(216)5184286 İnternet: <http://www.kalder.org>, e-mail: kalder@kalder.org
- Daha İyi Bir Kalite Sistemi İçin Kuruluş İçi Kalite Sistem Denetimi – Selçuk Aytimur
- International Organization for Standardization (ISO), P.O.Box:56, 1211 Geneva 20, Switzerland Tel: 41-22-7490111 Fax: 41-22-7333430, İnternet: <http://www.iso.ch> e-mail: central@iso.ch
- Türk Akreditasyon Kurumu (TURKAK), Akay Cad. 11/2, 06640 Bakanlıklar Ankara Tel: (312) 4193200 Faks: (312) 4198700 İnternet: <http://www.turkak.org.tr>

85. Kalite Standardı Nedir?

Standart, bir fikir birliği sonucunda oluşturulmuş olan, bir ürün, hizmet ya da yonteme ilişkin gereklilikleri tanımlayan ve yetkili bir organ tarafından verilmesi mümkün olan bir dokümandır. İşletme açısından ele alındığında, standardizasyonun temel amacı işletmenin karlılığını artırmaktır. Uluslararası ticaret açısından bakıldığında, temel amaç ülkeler arasındaki ticareti geliştirmek, ticaretteki engelleri ortadan kaldırmak, sağlık, güvenlik ve çevre açısından koruma sağlamaktır.“Ürün standardı” ile “kalite sistem standardı” terimlerini birbirine karıştırmamak gerekir.

Ürün standardı; bir ürünün ilgili olduğu standartta belirtilen özelliklere ve parametrelere uygun olduğunu belirtir. Bir ürüne standart belgesi verilmesindeki temel ilke, üreticinin bu belge vasıtasıyla ürününde standartla ilgili işareti kullanmaya yetkili kılınmasıdır.

Yetkili bir belgelendirme kuruluğu tarafından belge verilmiş ürün ya da hizmetin gereklilikleri yerine getirdiği, periyodik olarak yapılacak gözetimlerle teyid edilir.

Bir kuruluğuun **kalite sistemi** kurumsal yapısı, uygulanan yöntemler, kalite yönetim sistemini işletebilmek için ihtiyaç duyulan kaynaklar ile ilgilidir.

Kalite sistem standardı, bir firmanın ürünlerinin standartlara, gerekliliklere uygunluğunu sağlamak için izlediği kalite yönetimini tanımlar. Kalite sistem standardı, firmaların standartlarda belirlenmiş kalite düzeyini elde etmesi için gerekli olan kalite sistemi yönetimini izlemesine yardımcı olur. ISO 9000 gibi sözleşmeye dayalı sistemlerin uygulanması firmaların müşteri taleplerini daha net bir şekilde görmelerine yardımcı olacaktır ve farklı departmanların çalışmaları, sözleşmedeki gerekliliklere uygun nihai ürün ya da hizmetin sağlanacağı şekilde olacaktır.

KAYNAKLAR

- Kalite Cep Kitabı - Prof. Dr. İbrahim Kavrakoğlu – KALDER- Centrum İş Merkezi Aydınevler Sanayi Cad. No:3 34854 Küçükyalı, Maltepe, İstanbul. Tel: (216) 5184284 Faks: (216) 5184286 İnternet: <http://www.kalder.org> e-mail: kalder@kalder.org

- Standardizasyon Terim ve Kavramları, DTM Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü, 1997. İnönü Bulvarı No:36, 06510 Emek Ankara Tel:(312)2047500, Faks:(312)2128768 İnternet: <http://www.dtm.gov.tr/dts/dts.htm>

86. ISO 9000 Nedir ?

ISO 9000 Serisi küçük, orta ya da büyük ölçekli herhangi bir işletme için uygulanabilecek kalite güvence standartlarını ortaya koymakta olup, mevcut herhangi bir sistem için kullanılabilir ve işletmenin iç maliyetlerini azaltmasına, etkinliğini, verimliliğini artırmasına katkıda bulunur ve toplam kalite ve kalitenin sürekli iyileştirilmesi yönünde bir aşamadır. ISO 9000 serisi ürün standartlarını içermemektedir. ISO 9000 serisindeki her bir doküman farklı başvurular için bir kalite modelini tanımlamaktadır.

ISO 9000 Standardlarına dayalı olarak Kalite Sistemi tesis eden kuruluşlar açısından, yönetim sistemlerinin yeni bir kavram olması nedeniyle, 1987 yılından 1994 yılına kadar standartlarda revizyon yapılmamıştır. 1994 yılında yapılan revizyon, ufak tefek değişiklikleri içeren bir revizyondur ve ISO 1994'ün yayınlandığı andan itibaren uygulamada bazı şartları tam anlamıyla karşılamadığı görülmüştür. Ancak 2000 yılının Aralık ayında yapılan revizyon, kalite alanındaki gelişmelerle ISO 9000 uygulamasından edinilen tecrübelerin gözönüne alındığı köklü değişimleri içermektedir. Bu revizyon öncesi dünya çapında 1120 kurum ve kuruluşu kapsayan bir anket yapılmıştır. Yeni standartlar genel bir yapıda oluşturularak kamu ve özel sektörde küçük, orta, büyük ölçekli kuruluşlar ile sanayi, hizmet, yazılım ve diğer alanlar dahil tüm sektör kullanımlarına eşit şekilde uygulanabilir olması benimsenmiştir.

- ISO 9000 standardı ISO 9000:2000, ISO 9001:2000, ISO 9004:2000 ve ISO 19011:2000 olarak birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan dört temel standardan oluşmaktadır.

- **ISO 9000:2000:** ISO 9000, ana standartlara giriş niteliğini taşımakta olup, kalite yönetim sistem serisinin vazgeçilmez bir parçasıdır. İçerdiği temel bilgiler ve terminoloji açıklamaları sayesinde, diğer üç standardın daha iyi anlaşılıp, kullanılabilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

- **ISO 9001:2000:** ISO 9001 bir kuruluşun, müşterinin ihtiyaçlarıyla mevzuat gereklerini karşılamak yoluyla müşteri memnuniyetini artırabilmesi için kalite yönetim sisteminde ne gibi şartları sağlaması gerektiğini ortaya koymaktadır.

- **ISO 9004:2000:** ISO 9004 kalite yönetim sistemlerini mükemmelliğe ulaştırmada araç olarak kullanılacak genel bir dokümandır .

- **ISO 19011:2000:** Kalite ve çevre yönetim sistemleri ile ilgilidir ve tetkik kılavuzu niteliğindedir. Taslak aşamasındadır.

ISO 9000'e uygunluğun dış pazarlarda başarı için önemli olduğunun keşfedilmesiyle birlikte, son yıllarda ISO 9000 serisinin önemi daha da artmıştır.

Tüm dünyada, müşterilerin kalite bilinci daha da güçlenmekte ve müşteriler standartlara uygun ürünler talep etmektedirler.

ISO 9000 belgesi her ihraç edilen ürün için istenen bir belge değildir. Bu belgenin istenmesi durumunda, ihracatçı bu belgeyi edinmesinin faydalarını, maliyetini vb. belirlemeli ve bu doğrultuda belge alıp almamaya karar vermelidir.

KAYNAKLAR

-**ISO 9000'e Göre İşletme ve Kalite Yönetimi – A. Naci Uğur – KOSGEB – 1995, MKEK Binası 9.Kat, 06330, Tandoğan ANKARA Tel: (312) 2128190 Faks: (312) 2122508 İnternet: <http://www.kosgeb.gov.tr>**

-**TS – EN – ISO 9000 Kalite Broşürü, TSE, (Türk Standartları Enstitüsü) Necatibey Cad. No: 112 Bakanlıklar ANKARA, Tel: (312) 417 83 30, Faks: (312) 425 43 99 <http://www.tse.org.tr> E-mail: info@tse.org.tr**

-**ISO 9000 Quality Management Systems:Guidelines for Enterprises in Developing Countries - ITC-UNCTAD/WTO Palais des Nations, 1211 Geneva 10 Switzerland Tel:41-22-7300111 Faks:41-22-7334439**

İnternet: <http://www.intracen.org> E-mail: itereg@intracen.org

87. ISO 9000 Belgelendirmesi Nedir?

“ISO 9000 Belgelendirmesi”, 2000 yılındaki revizyondan önce, bir yetkili kuruluş tarafından ISO 9001, ISO 9002 ya da ISO 9003 belgelerinin verilmesini tanımlamakta

idi. 2000 yılında yapılan revizyonla bu üç belge birleştirilerek ISO 9001:2000 adı altında belgelendirme yapılmaya başlanmıştır. Bir ISO 9000 belgesi, bir yetkili belgelendirme kuruluşu tarafından bir işletmenin kalite yönetim sisteminin değerlendirildiği ve ilgili ISO 9000 standartlarına uygun bulunduğu dair verilen bir güvencedir.

Bir işletme, kalite konusunda denetim ve değerlendirmede kendince bir yol izleyebilir. İşletme, müşterilerinin ihtiyaçlarına cevap verecek ürün ya da hizmeti sunabileceği konusunda müşterilerinin güvenini kazanmak üzere, onları kalite sistemini denetlemeye davet edebilir.

Bir işletme, bağımsız bir kalite sistemi belgelendirme kuruluşundan ISO 9000 belgesi edinme yolunu da seçebilir. Bu belge ayrıca, potansiyel müşterilere sunulabilecek bir referans niteliği de taşıyacaktır. Özellikle, müşterinin yeni bir müşteri olması ve coğrafi olarak da uzakta olması durumunda, bu belge bir referans olacaktır.

Bir belgelendirme kuruluşundan alınan ISO 9000 belgesi, alıcılar arasında olsun, satış noktalarında olsun önemli ölçüde kabul görmektedir.

ISO 9000 standartları ülkemizde TS-EN-ISO 9000 serisi standartları olarak uygulanmaktadır. Türkiye’de TS-EN-ISO 9000 standartları çerçevesinde kalite güvencesi sistemi belgelendirmesi yapan kuruluş Türk Standartları Enstitüsü’dür. TSE, belgelendirmeye ilgili olarak inceleme, deney ve eğitim hizmetleri vermektedir.

Bu konuyla ilgili olarak açıklanması gereken bir terim de”akreditasyon”dur. Bu terim, yetkili bir kuruluşun bir kişi ya da kuruluşu belirli görevleri yerine getirmede resmi olarak yetkili kılması ile ilgili prosedürdür. ISO 9000 bağlamında ele alındığında, bir akreditasyon kuruluşu bir belgelendirme kuruluşunun ISO 9000 vermekle yetkili olduğunu onaylamaktadır.

Akreditasyon vasıtasıyla aynı yöntem ve ilkelere göre çalışan belgelendirme kuruluşlarının karşılıklı olarak birbirlerini tanımaları mümkün olmaktadır. Bir grup belgelendirme kuruluşu diğer belgelendirme kuruluşlarıyla belgelerinin tanınması ve eşit kabul edilmesi yönünde anlaşmalar yapmaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Belgelendirme El Kitabı, – KALDER, Centrum İş Merkezi Aydınlar Sanayi Cad. No:3 34854 Küçükyalı, Maltepe, İstanbul. Tel:(216)5184284 Faks:(216)5184286 İnternet: <http://www.kalder.org>, e-mail: kalder@kalder.org
- TSE (Türk Standartları Enstitüsü), Necatibey Cad. No: 112 Bakanlıklar Ankara Tel: (312) 4178330, Fax: (312) 4254399, <http://www.tse.org.tr>
- ISO –International Organization for Standardization, İnternet: <http://www.iso.ch>

88. ISO 9000 Belgesi Nasıl Alınır ?

Belgelendirme; bir belgelendirme kuruluğu tarafından bir ürün, hizmet ya da yöntemin belirli gerekliliklere uygun olduğuna dair verilen yazılı bir güvencedir. Belge, yetkili kuruluş tarafından yapılacak değerlendirmenin olumlu sonuçlara sahip olması durumunda verilir. Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO) sadece uluslararası standartlar hazırlamaktadır.

Belgelendirme, bir sözleşmeye dayalı olarak yapılır ve işletmelerin kalite konusundaki taahhütlerini ortaya koymaktadır.

Belgelendirmede hazırlık aşamaları aşağıdaki şekilde olabilir:

- ISO 9000 ile ilgili kalite ilkeleri konusunda eğitim
- Kurumsal sistemin ve izlenen yöntemlerin gözden geçirilmesi
- Sistemin ve yöntemlerin tasarımı ve dokümantasyon
- İç denetleme mekanizmasıyla ilgili pilot test uygulaması
- Uygulama
- Süreç ve yöntemlerin iç ve dış denetimi

Bugün, ihracata yönelen firma sayısı daha da artmış olup, pek çok firma kalite yönetim sistemlerinin ISO 9000'e uygunluğunu belgelemeye çalışmaktadır.

İşletmelerin, ISO belgesi için hazırlanırken izleyeceği yol daha detaylı bir şekilde aşağıda sıralanmaktadır:

- Kalite konusunda çekirdek grubu oluşturmak
- Kalite konusunda amaç ve hedefleri belirlemek
- Kalite konusunda tüm amaç ve hedefler konusunda iletişimde bulunmak
- Bölümlerin amaç ve hedeflerini belirlemek
- Kalite matrisini geliştirmek
- Yönetime rapor sunacak bir temsilci belirlemek
- Firmadaki herkesi ISO 9000 konusunda bilgilendirecek programlar yapmak ve yürütmek
- Kalite sisteminde yer alacak olan prosedürleri yazmak
- Bu prosedürleri ISO 9000 serisiyle karşılaştırmak
- İlave yöntemleri yazmak
- Doküman kontrolü, kayıt kontrolü, kalite denetimi, eğitim vb. konuları firmadaki herkese aktarmak
- İç denetmenler / 5S / kalibrasyon
- Kalite kılavuzunu derlemek
- Yeterlilik denetimini gerçekleştirmek ve dokümantasyonu yeniden incelemek
- Yönetimce yeniden inceleme yapılmasını sağlamak
- Ön değerlendirme amacıyla denetim
- Belgelendirme kuruluşu tarafından uygunluk denetimine tabi olmak
- Belge alınması

Türkiye'deki Uygulama

Türk Standartları Enstitüsü, 132 sayılı kuruluş yasası ile kendisine verilen standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek her türlü çalışmayı yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek görevini yerine getirirken standardizasyonun yanısıra kalite konusuna da eğilmiş ve bu alanda yürüttüğü çalışmalar son yıllarda özel bir önem ve yoğunluk kazanmıştır. Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) üyesi olarak kalite alanındaki uluslararası gelişmeleri yakından izlemekte, küçük ve orta ölçekli işletmelerin Avrupa Kalite Ödülü'ne başvuruları için gerekli organizasyonları yapmaktadır.

AB üyesi ülkelerle ekonomik ilişkilerimizin dış ticaretimizde önemli bir yer tutması nedeniyle Tek Pazar'da ISO 9000 kalite güvencesi standartları serisinin uygulanacak olması, ülkemiz açısından özel bir önem taşımaktadır. Ülkemizdeki konumu ile TS-EN-ISO 9000 standartları çerçevesinde kalite güvencesi sistem belgelendirmesi yapmaya yetkili tek kuruluş TSE'dir. TSE, kalite güvencesi sistem belgelendirme faaliyetine 1990 yılında başlamıştır. 19/06/2003 tarihi itibarıyla TS-EN-ISO 9000 standartları çerçevesinde belgelendirmiş 1756 firma bulunmaktadır.

Ayrıca yapılan ikili anlaşmalar çerçevesinde Almanya'dan DQS, İngiltere'den SGS Yarsley, Fransa'dan AFAQ, İtalya'dan IMQ ve CESI, Danimarka'dan DS, Avusturya'dan ÖQS, Norveç'ten NCS kuruluşları ile ortak belgelendirme tetkik faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

KAYNAKLAR

TSE (Türk Standartları Enstitüsü) Adres: Necatibey Cad. No: 112 Bakanlıklar Ankara

Tel: (312) 417 83 30 Fax: (312) 425 43 99

<http://www.tse.org.tr>

89. EN Nedir?

EN, AB ve EFTA üyesi ülkeler için hazırlanmaya devam edilen ortak standartlardır. Amaç, tek pazar oluşumunda üye ülkelerin ulusal standartları arasındaki farklılıklardan doğan problemleri ortadan kaldırmaktır.

Bütün alanlardaki standartları oluşturmakla görevli üç kuruluş vardır. Bu kuruluşlar;
-CEN(The European Committee for Standardization)
-CENELEC(The European Committee for Electrotechnical Standardization)
-ETSI (The European Telecommunication Standards Institution).

Bu kuruluşlar AB Komisyonu ve EFTA kuruluşları ile doğrudan bağlantılı olarak Brüksel'de faaliyet gösterirler. Bu kuruluşlarca oluşturulan standartların temelini üye ülke standartları (DIN, BS, NF gibi) oluşturmaktadır. Fakat aynı zamanda ISO ile de yakın işbirliği içinde çalışılarak standartların oluşturulması gerçekleştirilmektedir. CEN tarafından hazırlanarak tamamlanmış EN standartlarının önemli bir kısmının ISO standartlarının aynısı olması iki kuruluş arasındaki güçlü uyumu göstermektedir.

Bütün alanlardaki standartları oluşturmakla görevli olan bu üç kuruluş içinde en büyüğü CEN'dir. Bu kuruluş genel standartlar(kalite:EN 29000 ve EN 45000, ölçme ve metroloji,

terminoloji/birimler/semboller vs. ve değer analizi olmak üzere 4 grup) ve ürün standartları (malzeme, makina mühendisliği, yapı ve inşaat mühendisliği, ısıtma-soğutma-havalandırma, gazla çalışan aletler, işyerinde sağlık ve güvenlik, tıp, ulaşım ve ambalaj, enformasyon teknolojisi, ev-spor-eğlence aletleri, çevre, biyoteknoloji, gıda ve kimya olmak üzere 14 ürün grubu) şeklinde Avrupa standartlarını hazırlar.

KAYNAKLAR

CEN Third Countries Unit Rue de Stassart 36 1050 Brussels-Belgium Tel: 32-2-5196825Fax:32-2-5196819

90. ISO 14000 Nedir?

Çevre yönetim sistemleri konusunda ilk uluslararası standartlar serisi Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO) tarafından hazırlanmıştır. ISO 14001 etkin bir çevre yönetim sisteminin unsurlarını ortaya koymaktadır. ISO 14001 sistemi bir kuruluşun çevre politikasını ve çevreyle ilgili hedeflerini ortaya koymasını, uygun koşulları oluşturmasını ve bunu göstermesini sağlar. Bunun da ötesinde, ISO 14001, belgelendirme için gerekli olan ve bir işletmenin çevre yönetim sistemini beyan etmesi için gerekli koşulları belirlemektedir. Standartlara uygunluk, ihracatçı firmalara rekabet açısından bir avantaj sağlamaktadır. ISO 14000 serisinin temel amacı kuruluşlarda (sistemlere dayalı, esnek yapıda ve en uygun maliyette) daha etkin bir çevre yönetimini geliştirmektir. Gelişmekte olan ülkelerdeki işletmeler için ISO 14000 serisi, teknoloji transferi açısından ve işletmelerin evrensel çevre yönetimini adapte etmeleri açısından yol gösterici olmaktadır. İşletmeler için çevre yönetim sisteminin oluşturulması, devamlılığı, denetlenmesi ve daha da geliştirilmesine ilişkin temel standartlar aşağıda yer almaktadır.

Türkiye’de bu konu için başvurulabilecek kuruluş TSE’dir.

ISO 14000 Serisi Standartlar

- ISO 14001 Çevre yönetimi, çevre yönetim sistemleri, kullanım kılavuzu
- ISO 14004 Çevre yönetimi, çevre yönetim sistemleri, prensipler ve destekleyici teknikler için teknik kılavuz
- ISO 14010 Çevre yönetimi, çevre denetim kılavuzu, genel prensipler
- ISO 14011 Çevre yönetimi, çevre denetim kılavuzu, denetim usulü, çevre yönetim sistemlerinin denetimi
- ISO 14012 Çevre yönetimi, çevre denetim kılavuzu, çevre denetçilerinin sahip olması gereken özellikler
- ISO 14020 Çevre yönetimi, çevreyle ilgili etiketlenmenin temel prensipleri
- ISO 14021 Çevre yönetimi, çevreyle ilgili etiketleme, çevreyle ilgili iddiaların özbeyanı, terimler ve tarifler
- ISO 14040 Çevre yönetimi, hayat boyu değerlendirme, prensipler ve çerçeve
- ISO/DIS 14050 Çevre yönetimi, terimler ve tarifler
- ISO 14060 Çevre yönetimi, mamullerin çevre veçhelerinin mamul standartlarına dahil edilmesi ile ilgili kılavuz.

KAYNAKLAR

-TS – EN – ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemleri, 1997 - TSE (Türk Standartları Enstitüsü) Necatibey Cad. No: 112 Bakanlıklar Ankara

Tel: (312) 417 83 30 Fax: (312) 425 43 99 <http://www.tse.org.tr>

-EMS- Environmental Management System (ISO 14000)

Internet: <http://www.iso14000.com>

91. Çevre Etiketini Nedir?

Günümüzde çevre etiketleri, özellikle çevrenin korunmasına yönelik bilincin güçlenmesiyle oldukça önem kazanmıştır. Tüketiciler, sanayiciler ve bir bütün olarak toplum bir ürünü satın alırken ürünün çevre üzerindeki etkilerine daha çok dikkat etmektedir. Çevre etiketleri, bir ürünün tüm yaşam döngüsü içinde çevre dostu olduğunu, çevreyle ilgili gereklilikleri yerine getirdiğini göstermektedir. Çevre etiketi, o etiketi taşıyan ürünü piyasadaki benzeri ürünlerden farklı kılmaktadır.

Çevre etiketi edinilmesinde bir zorunluluk yoktur, bu gönüllü bir uygulamadır. Eğer bir firma, çevre etiketi edinirse, bunu ürününde bir pazarlama aracı olarak kullanabilecektir.

Bugün tüm dünyada geliştirilmiş pek çok çevre etiket programı mevcut olup bunlardan bazıları; Avrupa Birliği'nde "Eco-Label Award Scheme", Kanada'da "Environmental Choice Programme", Almanya'da "Blue Angel Programme", İsrail'de "Green Label Programme", Japonya'da "Ecomark Programme", Tayland'da "Green Label", İsveç ve Norveç'de "Nordic Swan Programme" ve ABD'de "Green Seal Programme" dir.

AB'nin "çevre etiket ödül sistemi" Eco-Label Award Scheme ile amaçlanan; çevreye zarar vermeyen ürünlerin tasarımını, üretimini ve pazarlamasını geliştirmek, bu ürünleri çevre etiketi ile ödüllendirmek ve tüketicileri bu ürünler konusunda bilinçlendirmektir. AB çevre etiketi tüm AB ülkeleri için geliştirilmiş bir etiket olup, etiketin verildiği ürün grupları; çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, gübre, tuvalet kağıdı, çamaşır deterjanları, elektrik ampulleri (tek/çift uçlu), dış cephe boya ve vernikler, çarşaf, tişörtler, buzdolabı, yataklar ve kopya kağıtlarıdır.

Kanada'da "University of British Columbia in Vancouver"de yer alan Çevre Etiket Merkezi, tüm dünyadaki çevre etiket programları konusunda bir veri tabanı oluşturmaktadır. Merkez, tüm dünyada çevre etiketleri ve etiket programlarının karşılıklı tanınması konusundaki eğilimleri izlemekte ve tüm ülkelerdeki çevre etiketlerinin uyumlaştırılması olasılıkları üzerinde çalışmaktadır.

KAYNAKLAR

Avrupa Birliği'nde Ekolojik Etiketler ve Ekolojik Tekstil Ürünleri – Özden Ergün, 1996 - İGEME, Mithatpaşa Cad. No.60, Kızılay, Ankara, Tel: 312 417 22 23, Fax: 312 417 22 33, Internet: <http://www.igeme.org.tr> E-mail: igeme@igeme.org.tr,

-University of British Columbia- Centre for Environmental Labelling Tel:604-8223132 Fax:604-8229106

-Eco-labelling and other environmental quality requirements in textiles and clothing: implications for developing countries, ITC-UNCTAD/WTO (ücretsiz olarak temin edilebilmektedir) Palais des Nations, 1211 Geneva 10 Switzerland Tel:41-22-7300111 Fax:41-22-7334439 Internet: <http://www.intracen.org> E-mail: itcreg@intracen.org

92. CE İşareti Nedir?

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarlarında yer alan mallar için farklı koşullar aranması bu pazarda mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını güçleştirebilmektedir. Bu sebeple, Yeni Yaklaşım Direktifleri (New Approaches Directives) adı verilen uygulama ile güvenlik, sağlık, çevre ve tüketicinin korunması açısından bir ürünün sahip olması gereken ana koşullar belirlenmektedir. Buna göre, sadece belirli koşullara uyan ürünler AB pazarında serbest dolaşabilecektir. Bu koşullar her bir ürün grubu için ayrı ayrı formüle edilerek hazırlanmaktadır. Örneğin; oyuncaklar, makinalar ve inşaat ürünleri için direktifler vardır. Bir ürün ilgili direktifteki koşulları karşılıyor ise CE işareti taşır. CE “Conformite Europeene” ibaresinin kısaltmasıdır. AB ülkeleri dışında üretilmiş bir ürün de AB pazarına girmeden önce CE işaretini almak zorundadır. CE işareti, tüketici için bir kalite garantisi anlamını taşımaz. Ürünün asgari düzeyde emniyetli olduğunu gösteren bir işarettir. Ürünün CE işareti taşıması için, öncelikle üreticisi tarafından ya da bir belgelendirme kuruluşu (Notified Body) tarafından test edilmesi zorunludur.

CE işareti taşıması gereken ürünlerle ilgili olarak yayınlanan direktifler; alçak gerilim, basit basınçlı kaplar, oyuncakların emniyeti, inşaat malzemeleri, elektromanyetik uyumluluk, makina emniyeti, şahsi koruma teçhizatı, otomatik olmayan tartı aletleri, vücuda yerleştirilebilen aktif tıbbi cihazlar, gaz yakan cihazlar, sıvı ve gaz yakıt kullanan sıcak su kazanları, telekomünikasyon terminal ekipmanları, tıbbi cihazlar, sivil amaçlı patlayıcı maddeler, patlayıcı ortamda kullanılan ekipman ve koruyucu malzemeler, gezi tekneleri, asansörler, elektrikli dondurucu ve derin dondurucu enerji etiketlemesi, radyo ve telekomünikasyon terminal ekipmanları, basınçlı kaplar ve invintro tıbbi cihazlar direktifleridir.

Türkiye’de bu konuda bilgi edinmek amacıyla başvurulabilecek başlıca kuruluşlar TSE, DTM Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, KOSGEB ve İGEME’dir. Ayrıca, Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), KOSGEB, İTÜ, KALDER, Elektromekanik Sanayiciler Derneği (EMSAD) ve Türk elektronik sanayiinden çok sayıda firmanın kurucuları olduğu Elektronik Sanayi İhtisas Merkezi Vakfı (ESİM Vakfı) ile Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) ve KEMA International B.V.(Hollanda) tarafından kurulan “KEMA-ESİM Test Hizmetleri San.Tic.A.Ş.” “Test, Belgelendirme ve AR-GE Merkezi” kurmuştur. Söz konusu merkezin amaçları; EN 45001 koşullarına uygun, akredite edilmiş bir test ve belgelendirme merkezi olmak böylece sanayicilere ürün güvenliği, alçak gerilim direktifi (LDV), elektromagnetik uyumluluk (EMC) test ve yöntem standartları ve “CE İşareti”

uygulamalarında destek vermek, test, belgelendirme ve teknik dokümantasyon hazırlığı için danışmanlık hizmeti vermek, AR-GE ve üretim ile ilgili danışmanlık hizmeti vermek, kalite yönetim sistemleri belgelendirmesi yapmak ve eğitim hizmeti vermektir.

KAYNAKLAR

DTM Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü İnönü Bulvarı No:36, 06510 Emek Ankara Tel:(312)2047500, Faks:(312)2128768 İnternet: <http://www.dtm.gov.tr/dts/dts.htm>

-Sanayi ve Ticaret Bakanlığı-Sanayi Genel Müdürlüğü Adres: Eskişehir Yolu Üzeri-ANKARA Tel: (312) 2860365 Fax: (312)2853144 İnternet: <http://www.sanayi.gov.tr>

-Sanayi ve Ticaret Bakanlığı-Ölçüler ve Standartlar Genel Müdürlüğü Adres: Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No.128 Tandoğan-ANKARA Tel: (312) 2317280 Fax: (312) 2291870, İnternet: <http://www.sanayi.gov.tr>

-KEMA-ESİM Test Hizmetleri San.Tic.A.Ş. Adres: İMES Sanayi Sitesi, C Blok 308 Sok. No.46 Yukarı Dudullu-İSTANBUL Tel: (216) 3657690 Fax:(216) 3657689 İnternet: <http://www.esim.com.tr> E-mail: esim@esim.com.tr

-Avrupa Pazarında Ürününüzün Pasaportu-CE MARK-Ayper Eğdirici Sönmez - 1998, İGEME, Mithatpaşa Cad. No.60, Kızılay, Ankara, Tel: 312 – 417 22 23, Fax: 312 – 417 22 33, İnternet: <http://www.igeme.org.tr> E-mail: igeme@igeme.org.tr,

93. Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi (Hazard Analysis Critical Control Points-HACCP) Nedir ?

1960’larda geliştirilen Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi- HACCP, ilk olarak ABD uzay programında astronotlar tarafından tüketilecek gıdaların güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1980’lerin sonlarına doğru ise, HACCP mikrobiyolojik alanda gıda güvenliğinin sağlanması yaygınlaşmaya başlamıştır. 1993’te Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü’nün ortaklaşa kurmuş olduğu Codex Alimentarius (Gıda Kodeksi) Komisyonu HACCP Prensiplerinden oluşan çeşitli sistemleri hayata geçirmişlerdir. HACCP, 7 bölümden oluşmaktadır:

1. Gıdalarda Olası Bozulmanın Analizi: ürünün sahip olabileceği bozuklukların saptanıp, türüne göre sınıflandırılması (biyolojik, kimyasal veya fiziksel),
2. Kritik Kontrol Noktalarının Tespiti: hammaddeden tüketiciye kadar olan aşamaların hangisinde bozulmanın oluşabileceğinin tespit edilip kritik kontrol noktaların belirlenmesi,
3. Kritik Limitlerin Belirlenmesi: zaman ve ısı birimlerinin kullanılarak üründe bozulma sınırları dışında kalacak limitlerin tespit edilmesi,
4. Kritik kontrol noktalarını gösteren uygulamalar yapılması,
5. Kritik limitlerin aşılması durumunda bunu düzeltmeye yönelik görüş alışverişinde bulunulması,
6. HACCP sisteminin gereklerinden olan dökümantasyon için etkili bir kayıt sisteminin geliştirilmesi,

7. Bu sistemin sağlıklı çalışıp çalışmadığını kontrol etmek için çeşitli prosedürlerin geliştirilmesi.

İhracatımız açısından HACCP:

İhracatımızın büyük bir bölümünün gerçekleştiği gelişmiş ülkeler, gıda kökenli hastalıkların önüne geçebilmek ve tüketici sağlığını korumak amacıyla, özellikle kolay bozulabilen ürünlerde HACCP kullanımını zorunlu hale getirmekte ve ithalatlarında da bu sistemi uygulayan firmaları tercih etmektedir.

DTÖ Sağlık ve Bitki Sağlığı Anlaşması nezdinde yetkili kuruluş bulunan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, HACCP kullanımı zorunlu olan ürünlerde gerekli kontrolleri gerçekleştirmektedir.

Ülkemizde HACCP Uygulaması:

Özellikle AB mevzuatı ile uyum çalışmaları çerçevesinde, gıda hijiyeni alanında çeşitli çalışmalar devam etmekte olup, HACCP konusunda 09.06.1998 tarih ve 23367 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış bulunan “Gıdaların Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik”te HACCP sistemi uygulaması 30 beygir gücü üzerinde motor gücü bulunan veya on kişinin üzerinde işçi çalıştıran su, süt ve et ürünleri tesislerinde zorunlu hale getirilmiştir.

KAYNAKLAR:

Food And Agriculture Organization Of The United Nations- FAO, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü,
http://www.fao.org/es/esn/food/foodquality_haccp_en.stm

U. S. Department of Health and Human Services, U.S. Food and Drug Administration, Center for Food Safety & Applied Nutrition,
<http://www.cfsan.fda.gov/%7Elrd/haccp.html>

**Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Akay Cad. No:3
06100, BAKANLIKLAR / ANKARA , Tel: (312) 417-4176 (PBX), Faks: (312) 418-6318, <http://www.kkgm.gov.tr>**

94. Kalite ve Standartlar Konusunda Hangi Kuruluşlardan Bilgi Temin Edilebilir?

Standartlar, teknik mevzuatlar, belgelendirme, çevre etiketleri, kalite yönetim sistemleri vb. konularda bilgi temin edilebilecek başlıca uluslararası ve ulusal kuruluşlar aşağıda yer almaktadır;

Uluslararası Kuruluşlar:

ITC(International Trade Center)-UNCTAD/WTO

Palais des Nations, 1211 Geneva 10 Switzerland Tel:41-22-7300111 Fax:41-22-7334439
E-mail:itcreg@intracen.org Web Site:http://www.intracen.org

ITC, gelişmekte olan ũkelere standardizasyon ve kalite yönetimi konularında teknik yardım sağlamaktadır. Kuruluşun “The Export Quality Management Service”i vasıtasıyla gelişmekte olan ũlkedeki firmalara, standartların, teknik mevzuatların, sağlık, emniyet ve evre alanlarındaki gerekliliklerin uluslararası alanda artan önemi doğrultusunda kalite politikalarını ve amaçlarını belirlemeleri önerilmektedir. İhracatçı firmalara kalite politikalarına dayalı planlama, organizasyon gibi konularda danışmanlık hizmeti verilmektedir. Ayrıca, ticari destek sağlayan kuruluşlara, standartlar, test, muayene, akreditasyon ve kalite yönetimi konularında altyapılarını güçlendirmeleri için danışmanlık hizmeti verilmektedir.

ITC, ihracat kalite yönetimi konusunda danışmanlık hizmeti vermekte, kalite konusunda eğilimleri gözden geçirmek ũzere araştırma yapmakta, kalite yönetimi konusunda bülten yayınlamakta, teknik içerikli notlar, kitaplar ve rehberler yayınlamakta ve veri tabanı oluşturmaktadır.

WTO – TBT & SPS Enquiry Point, Standards Code and Information Program, Office of Standards Services, National Institute of Standards and Technology, TRF Building, Room A- 163, Gaithersburg, Maryland 20899, USA, tel: (1301) 9754040

Codes Alimentarius Commission, Joint FAO / WHO Food Standards Programme, Via delle Terme di Caracalla, 00100, Italy, tel: (396) 5794476

International Telecommunications Union, Place des Nations, 1211 Geneva 20, Switzerland, tel: (4122) 7995111

International Commission on Microbiological Specifications for Foods, ICMSF Secretary, 2022 La Vista Circle, Tucker, Georgia, USA, tel: (1404) 9388094

International Electrical Commission, 3 rue de Varembe, P.O. Box 131, 1211 Geneva 20, Switzerland, (4122) 9190211

International Office of Epizootics (Animal Health), 12 Rue de Prony, 75017 Paris, France, tel: (331) 2274574

International Organization of Standardization 1 Rue de Prony, 75017 Paris, France, tel: (331) 2274574

International Organization of Standardization, 1 Rue de Varembe , 1211 Geneva 20, Switzerland, tel: (4122) 7490111

International Organization of Legal Metrology, 11 Rue Turgot, 75009 Paris, France, tel: (331) 48781282

Department of Health and Human Services, Food and Drug Administration, Toxic Lab Monitoring Program, Room 12A-55 Parklawn, 5600 Fishers Lane, Rockville, MD 20857 USA, tel : (1301) 4432390

Department of Agriculture, Food, Safety and Inspection Services, Accredited Lab Program, Science, Chem, Plan. Rev., Washington, D.C. 20250 USA, tel : (1202) 4475850

Global Environmental Management Initiative, 2000 L Street, NW, Suite 710, Washington D.C. 20037-1101 USA, tel : (1202) 2967449

Information Handling Services, P.O.Box 1154, Inverness Way East, Englewood, Colorado, USA tel : (1800) 2417824

Ulusal Kuruluşlar:

Dış Ticaret Müsteşarlığı – Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü

Dış Ticarete Standardizasyon Rejim Kararı da dahil olmak üzere, ihracat ve ithalatın kalite ve standartlar yönünden denetlenmesine ait mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, Türk standartlarından gerekli görülenleri, Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Bakan onayı ile dış ticarete zorunlu uygulamaya koymak ve bu standartların gerektirdiği denetimleri yapmak veya yaptırmak görevleri arasındadır. Ayrıca, ihracatçı ve ithalatçıları standardizasyon ve kalite konularında ve uygulama hakkında bilgilendirmektedir.

Türk Standartları Enstitüsü- TSE

TSE, TS – ISO – EN 9000 Kalite ve Çevre Eğitim programları düzenlemekte olup, bu eğitim programlarının başlıkları; TSE – EN – 9000 kalite yönetimi ve kalite güvencesi standartları eğitimi, kalite sistem dokümantasyonu, kuruluş için kalite tetkikleri, istatistiksel proses kontrolü, TS – EN – ISO 14000 çevre yönetim sistemi temel eğitim, kuruluş içi çevre yönetim tetkikleri, hizmette kalite yönetimi ve laboratuvarında kalite yönetimidir

Kalite Derneği– KALDER

1991 yılında Türk sanayicileri tarafından kurulmuş olan KALDER bağımsız, kar amacı gütmeyen ve sanayi, hizmet ve kamu sektörlerinde kalite bilincini yaymaya çalışan bir kuruluştur. KALDER'in başlıca faaliyetleri; TÜSİAD – KALDER Kalite Ödülünü vermek, her yıl TÜSİAD ile birlikte "Ulusal Kalite Kongresi"ni düzenlemek, Kalite ve Yönetim Sistemleri Fuarı'nı organize etmek, eğitim hizmeti vermek, seminer ve paneller düzenlemek, çalışma grupları organizasyonu ve yayın hazırlamaktır.

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Başkanlığı-KOSGEB

KOSGEB, küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin uluslararası kalite ve standartlarda mal üretmesini sağlamak üzere kalite bilincini geliştirmek, ISO 9000 Kalite Sistemi

Standartları'na uygun altyapıların işletmelerde kurulması için eğitim, uygulama ve danışmanlık hizmeti vermektedir.

KAYNAKLAR

DTM Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü İnönü Bulvarı No:36, 06510 Emek Ankara Tel:(312)2047500, Faks:(312)2128768 İnternet: <http://www.dtm.gov.tr/dts/dts.htm>

-TSE (Türk Standartları Enstitüsü), Necatibey Cad. No: 112 Bakanlıklar ANKARA Tel: (312) 417 83 30 Fax: (312) 425 43 99 <http://www.tse.org.tr>

-KALDER Centrum İş Merkezi Aydınevler Sanayi Cad. No:3 34854 Küçükyalı, Maltepe, İstanbul. Tel: (216) 5184284 Faks: (216) 5184286 İnternet: <http://www.kalder.org>

e-mail: kalder@kalder.org

-KOSGEB, MKEK Binası 9.Kat, 06330, Tandoğan ANKARA Tel: (312) 2128190 Faks: (312) 2122508 İnternet: <http://www.kosgeb.gov.tr>

-Türk Akreditasyon Kurumu (TURKAK), Akay Cad. 11/2, 06640 Bakanlıklar Ankara Tel: (312) 4193200 Faks: (312) 4198700 İnternet: <http://www.turkak.org.tr>